

ZÁVĚR

Výše bylo pojednáno pouze o jedné části obecných nauk služebnostních, mnoho otázek a kapitol ještě zbývá a mělo by být odpovězeno, a proto snad není úplně jednoduché činit v dané situaci jakýchkoli závěrů. Je však možno učinit jisté shrnutí několika nejzávažnějších poznatků.

Služebnosti nelze považovat za jednolitou skupinu. Rozdíly je nutno spatřovat nejen ve formě jejich dělení a na to návazné platnosti některých zásad, či naopak jejich neplatnosti, ale i v pojmové rozmazanosti samotného pojmu služebnost – *servitus*. Z výše uvedených důvodů také není možno považovat za úplně šťastné seskupení klasických služebností (pozemkových) a osobních užívacích práv, ač vzhledem k době vzniku této systematiky se jedná o krok do jisté míry oprávněný a pochopitelný.

Skupina služebností je ve skutečnosti (a i historicky) skupinou mnoha jednotlivých oprávnění, které vzhledem ke svým více, či méně podobným vlastnostem, či snad nevysloveným zásadám, byly zařazeny pod jednotící pojem a do jisté systematiky, která z nich vychází a která se stala formou pro tvorbu později vznikajících služebností. Obecné normy pro služebnosti, či věcná břemena jsou proti tomu plodem ryze moderním.

Jak samotný zákon XII tabulí svědčí, služebnosti náleží mezi jedna z nejstarších práv, jež v Římě existovala. O stejné skutečnosti také svědčí jisté zvláštnosti služebností, které vycházejí z nejstarší, archaické formy vlastnictví v Římě, či jiných požadavků archaického práva (*res corporalis, ius rectam hastam referendi*). Také skutečnost, že venkovské služebnosti nálež mezi *res mancipi* svědčí kromě jejich mimořádného hospodářského významu i o jejich stáří. Proto je možno říci, že například služebnosti cestné náleží mezi jedny z nejstarších právních institutů vůbec a je nutno říci, že třeba na rozdíl od práva vlastnického, doznaly pouze nepatrných změn (pokud je vůbec možno je za změny označit).

Vzhledem k charakteru skupiny služebností jako souboru jednotlivých práv, nabývají značného významu a rozsahu zásady, jimiž se mají služebnosti řídit. Celý soubor zásad služebnostních je nejen poměrně rozsáhlý, ale především je do jisté míry komplexní, postihující tedy většinu z aspektů existence, či vzniku služebností. Zásady jsou z toho důvod

také podstatným ukazatelem, jenž nám může ukázat, jaká je vlastně podstata a charakter služebností. Skutečností také je, že i do oblasti zásad služebnostních se promítá rozpor mezi služebnostmi osobními a služebnostmi pozemkovými, jak bylo i výše naznačeno.

Velmi důležitý závěr také ukazuje charakter služebností jako reakci na určitou potřebu vznikuvší v římské společnosti a naopak absenci neužívaných institutů. V tomto ohledu je nutno konstatovat, že římské právo skutečně hrálo roli jistého katalysátora římské společnosti, nikoliv však neproniknutelného petrifikátora. Jisté možné kombinace, které nás, osoby žijící v moderní společnosti napadají, nikdy nebyly římskému právu vlastní, ne proto, že bylo z důvodu rigidity práva nemožno je zavést, ale proto, že prostě neexistovala jejich potřeba, či poptávka po nich.

Konečně je potřeba říci, že je nepochybné, jak nevzdálené jsou služebnosti dnešních mnohých právních řádů od služebností římských. To, co bylo na počátku konstatováno, tedy jistá stálost služebností jako soukromoprávních institutů, zdá se být navýsost správné a pravdivé, stejně jako jistá výlučnost této vlastnosti, přičemž tento závěr nevychází pouze z jistého staromilství, či pojetí vzdáleného starého zlatého věku.

Závěrem je také nutno říci, že pro komplexnější pohled a pro vytvoření skutečných závěrů, bude nutno ještě zpracovat také ostatní obecné vlastnosti služebností, které mohou zasáhnout často i do mezi-závěrů, jež byly výše presentovány. Je nutno v tomto smyslu mít především na zřeteli vznik, zánik a výkon služebností a hlavně jejich ochranu, neboť právě prostřednictvím ochrany, tedy možnosti a účinnosti žalob bylo římské právo skutečně právem.